

1. Zákonomárvství v zemích historických a ostatních rozchází se v ustanovení, že adoptované nezletilé děti následují příslušnost adoptujícího (tak na Slovensku a Podkarpatské Rusi, § 6, od. 3. uh. ob. zř.), kdežto v zemích historických postup ten jest výslovně zakázán (§ 6, od. 4. zák. o pr. dom.).

Nezdá se mi ustanovení právě citované správným. Adopce vyžaduje podle občanského práva určitých předpokladů ke své existenci a určitého řízení, dávajícího záruku, že nebude této instituce zneužíváno. Dítě adoptované má pak po provedené adopci stejná práva jako potomek pravý. (§ 183 obč. zák.) To, že osvojenec nepozbývá práv svých ve vlastní rodině, má důsledky majetkoprávní (viz i § 755 obč. zák.), a nemá pro posuzování osobního vztahu a poměru jeho významu. Nabývá-li osvojitel nad svým osvojenecem moci otcovské, je-li tento nesvéprávným, myslím, že nic tomu nevádí, aby i pokud jde o právo domovské bylo postupováno obdobně, když i obecní příslušnost jest obdobným vztahem právním jako příslušnost k rodině dokumentovaná mocí otcovskou. Ale nehleď ani k těmto úvahám analogickým, i důvody faktické a rozumové mluví pro úpravu podle práva uherského. Osvojenec, pokud jest nezletilý — a o ty nám jde — žije pravidelně ve společné domácnosti zvolitelově, sdílí s ním všechny osudy jeho, a jest proto také spravedlivější, aby byl připoután i právně s obcí, s níž jest spojen jeho osvojitel, aby v případě nutnosti mohl se obrátiti o pomoc k obci, k níž byl tento poután a nemusel snad uchylovati se k obci, s níž neměl pražádného vztahu faktického. Přirozeně, že věc ta předpokládá zákonné rozšíření zásady uplatňované rak. novelou z r. 1896, aby domovské právo bylo pokud možno spojeno s tou obcí, v níž občan se trvale zdržuje, a na jejímž prospěchu má zájem.

(Dokončení příště.)

Z P R Á V Y.

Za profesorem Leopoldem Heyrovským. *Nechceme psáti nekrolog. Tyto řádky, věnované světlé památce zesnulého, nemohly by ani ve své stručnosti zadosti učinili významu učence, kterého kryje čerstvý rov, na poli novodobé vědy právní: chtějí pouze připomenouti, koho ztratilo české právnictvo a zvláště mladé právnictvo smrti profesora Leopolda Heyrovského. Budiž prominuto, ponese-li místy ráz osobních vzpomínek: osobnost Heyrovského nemohla nepůsobiti hlubokým dojmem na každého, kdo s ním, kdy jakkoli blíže se stýkal. A k těmto stykům byla nejedna příležitost, zvláště v prvé části studií právnických.*

Při vstupu na fakultu byla to Heyrovského učebnice, která se první dostala do rukou studenta práv. V podobě, které se jí dostalo při posledních třech vydáních, nezbuzovala na prvý pohled v mladém akademiku mnoho nadějí. Jak je možno — ptali jste se — ovládnouti tento úctyhodný špalíček v krátké době určené do první státní? A výklady v ní obsažené zdály se zpočátku jen potvrzovati tyto obavy. Než po několika týdních studia, když jste si zvykli na přísný styl Heyrovského výkladů,

studium Dějin a systému stávalo se neustále snažším. Nepozorovaně téměř osvojoval si studující jednotlivé definice a s nimi — díky jasným a přehledným výkladům knihy — i dosud mu cizí způsob právníckého myšlení. Na konec pak zdála se Heyrovského učebnice nejsnadnějším studiem, které bylo ke zkouškám vykonati a po celou dobu studií velmi často i posledním útočištěm v pochybnostech.

Již při tomto prvním poznání Heyrovského knihy byla každému zřejma její důkladnost. Než tato její vlastnost vysvitla teprve při dalším podrobném studiu římského práva. Teprve tu bylo možno poznati, s jakou péčí je celé dílo psáno, kterak jsou vyváženy jednotlivé odstavce, jak poctivě sledovány a neobyčejně šťastně jsou tu formulovány výsledky nejmodernějších badání romanistických. Po této stránce značí nám pět vydání Heyrovského učebnice jeho vědecký růst a dává poznati jeho pronikavého ducha kritického, který umožnil mu, — žáků Czychlarzovu a Esmarchovu —, zaujmouti správné stanovisko i k nejnovějším směrům romanistickým. Do posledních let svého života, kdy byl již postižen krutou nemocí, Heyrovský s láskou věnoval se studiu svého oboru, sleduje neúnavně ohromnou mezinárodní literaturu romanistickou, jak nejjasněji svědčí nové retuše v posledním vydání jeho díla.

Tak nese Heyrovského učebnice dvě vynikající vlastnosti jeho osobnosti. Jako jeho učebnice i on se svým pronikavým pohledem a výraznou tváří zdál se na prvý pohled přísným a nepřístupným a jeho přednášky únavnými. Než brzo jste poznali, že pod zdánlivou suchostí přednášek kryje se mladistvý zápal učence, který v posledních letech universitního působení Heyrovskému dával zapomenouti na útrapy tělesné, poznali jste, kterak v přísných zracích Heyrovského-examinatora jeví se radost při správné odpovědi, s jakým zájmem se vyptává na vaše studia a plány: poznali jste v Heyrovském laskavého přítele a rádce, který vždy dovedl pomoci. A sleduje-li Heyrovský do posledního dechu svou disciplínu a ukládá do své učebnice výsledky svých studií, je to jen projev druhé stránky jeho povahy: úzkostlivá péče o nejvyšší dokonalost a řádné plnění povinnosti. Tu se musíme obdivovati nezlomné vytrvalosti Heyrovského, která jej i po prvním záchvatu jeho nemoci přiváděla na fakultu do přednášek a ke zkouškám. Byl opravdový iuris sacerdos, jemuž česká právní věda a její rozkvět byly nejvyšším příkazem.

Heyrovský byl jedním ze zakladatelů naší moderní vědy právní. Svou učebnicí položil jeden ze základních kamenů k jejímu vybudování, studii k civilnímu procesu římskému, dílem to světové úrovně, se přičinil o její rozkvět. Než Heyrovský byl ještě více než geniálním pěstitelům svého oboru a v tomto bodu je to nejvíce, kde želi mladá generace právnícká jeho odchodu: Heyrovský byl přesvědčen, že neméně důležitá než těžké počátky, které sám pomáhal svým dílem překonávat, je práce další a jeho přislovečná péče o právnícký dorost zvláště akademický, byla důsledkem tohoto přesvědčení. Nadán obdivuhodnou pamětí, Heyrovský pamatoval i jménem své bývalé žáky, zajímal se o jejich osudy a zvláště těm, kdož se chtěli zabývati dalšími studii odbornými, nepřestal nikdy býti opravdovým přítelem. I když nešlo o jeho vlastního obor, Heyrovský byl vždy pln zájmu, radil, podporoval, dodával naděje a jeho nelicenci účast byla jistě nejúčinnější pobídkou k práci. Tento jeho zájem, vnuk-

nutý mu neustálou péčí o rozkvět české vědy právní, neopustil jej až do posledních dnů života.

Česká právní věda ztratila vynikajícího učence, právnická fakulta pozbyla jednoho ze svých nejlepších učitelů. Než právní věda zůstane trvale obohacena vzácnými kvalitami prací Heyrovského a učitelský úřad Heyrovského nezůstal opuštěn. Opuštěn však stojí mladý dorost právnícký, který ztratil svého nejlepšího přítele a zastance, jednoho z těch, o nichž platí Ulpianovo: *veram nisi fallor philosophiam, non simulatam affectantes!*

M. B.

Národní knihovna. Denními listy prošla zpráva, že se chystá k 75. narozeninám prezidentovým zřízení velké Národní knihovny, a v zápětí na to ředitel knihovny N. S. dr. Zdobolka objasnil její program v článku v »Naší Době«, což vyvolalo značnou diskusi jednak odborníků (Volf, Borecký atd.), jednak ovšem i neoborníků. Projekt Národní knihovny je příliš starý a řešení tohoto problému by bylo jistě snazší, kdyby se nekomplikovalo některými otázkami rázu sice podřadného pro veřejnost, ale při provedení velmi důležitými, jako jsou osobní a pod. Celkem lze říci, že odsouvání zřízení Národní knihovny má skoro tytéž osudy jako instituce Národního Archivu a hlavní závadou je obvykle nedostatek veliké budovy, v níž by se projektovaný nový ústav mohl umístiti. Té se má dostati Národní knihovně adaptací Klementina, v němž bude dosti místa po vystěhování filosofické fakulty do nové budovy a rovněž tak přemístění německé university (kam?). Nedostatky našich dvou předních knihoven Universitní a Národního Musea jsou příliš dobře známy, než by je bylo třeba opakovati, ale je jisto, že právní a státní vědy nejsou-li na tom nejhůře, jsou nepochybně macešsky odbyty. Hledáme-li literaturu pro předmět jen poněkud speciálnější, musíme projíti nejen zmíněnými knihovnami, nýbrž i ostatními a obvykle skončí naší pouť vždy určitými desideraty. Po převratu narostlo nám sice knihoven nových dosti jako knihovna Národního Shromáždění pro pp. poslance ji neužívající, neb knihovna ministerského předsednictva, obojí přežitek starého tiskového zákonodárství a pod., ale obě přední naše knihovny mají čítárny přeplněny, knihy buď rozpůjčeny, neb nemohou jich koupit. Právnick, vědecky pracující, nalezne často místo zabrané některým ruským studentem utíkajícím z nevytopených bytů neb německým, který tráví přestávku mezi dvěma hodinami. A dostane-li místo, pak musí literaturu si nalézt sám, protože odborných, věcných katalogů není a konečně si počká na výdej knih. Budiž vděčně konstatováno, že několik stesků bylo odstraněno, ale zůstalo jich ještě více než dosti.

Právníci by rádi proto uvítali zřízení Národní knihovny, které by povstalo sloučením několika dosavadních knihoven v jedné řádně konstruované budově, pod jednotnou moderní správou. Odpadla by ztráta času shledáváním po roztržštěných knihovnách, knižního materiálu nahromadilo by se mnohem více (jen Národní Museum má znamenitou knihovnu Zuckrovou, Stupeckého a pod.), který by zaměstnáním a využitím odborného personálu mohl býti lépe zpracován. V Národní knihovně nemuseli by býti zaměstnáni doktoři filosofie, práv, medicíny zařazováním výpůjčních listků, dozorem nad čtenáři, psaním katalogů atd., to vše obstará dobře školený a cvičený manipulační úředník neb zřízenec. Avšak nepamuje se nám trháním knihoven starých a zřízením knihovny nových. Ty i ony byly by kusé a nepotřebné. Nějaké sbírky, knihovny »bohemik« at' už knih česky psaných at' v republice vyšlých si vědecký pracovník nepřejde. Na to netřeba nám ústavu, tomu vyhoví dobře řízený náš »Bibliografický katalog«.

Ča.

Obchodní smlouva československo-italská. Dne 1. března 1924 byla podepsána v Římě obchodní smlouva československo-italská, která má velkou důležitost v naší obchodní politice. Je to

druhá obchodní smlouva celně-tarifní, kterou naše republika dosud uzavřela. První takovou byla smlouva s Francií, podepsaná 17. srpna 1923 v Paříži. Vyjímajíc tyto dvě jmenované smlouvy, jsou všechny ostatní naše obchodní smlouvy jenom rámcové dohody, založené na klausuli nejvyšších výhod, kterými si naše republika jen zajistila, že zboží české a slovenskému se dostane všech výhod zejména celních, které smluvní stát poskytli anebo poskytne budoucně kterémukoliv státu jinému. Smlouvy takové máme se všemi státy nástupnickými vyjímajíc Polsko, s Německem, Švýcarskem, Anglií, Ruskem, Portugalskem, Litvou, Lotyšskem, Norskem, Dánskem, Unií. Díky čilosti naší zahraniční a obchodní politiky se podařilo takto v mnohých pro náš vývoz velmi důležitých státech, zajistiti si rovné postavení se státy ostatními. Než to byla a jest (mají se takové rámcové dohody na základě položky nejvyšších výhod uzavřítí zejména ještě s Belgií, Finskem, Tureckem, Argentinou, Čínou a Japonskem) teprve první etapa naší obchodní politiky; nestačí mítí toliko rovné postavení se všemi ostatními ve smluvním státu, nýbrž je třeba dosíci ještě zvláštních úlev zejména celních pro ony druhy zboží, na jehož vývozu jsme do dotyčného státu interessováni. To je pak už smlouva celně-tarifní a takovou smlouvou celně-tarifní na základě doložky nejvyšších výhod je naše smlouva s Itálií. (Smlouva s Francií, jak známo, na doložce nejvyšších výhod nestojí.) Smlouva tato je pro nás uspokojivá. Itálie nám povolila řadu celních slev pro naše tovary, jež tam silně vyvážíme a kompensace naše spočívají zejména v celních úlevách pro italské jižní ovoce, zeleninu a některé jiné, specifické italské plodiny a výrobky.

Náš obchod s Itálií má velký význam. V našem vývozu v únoru 1924 Itálie stojí na místě pátém, je důležitá pro odběr našeho vlněného zboží, skla, cukru, sladů, strojů, lučebnin, dříví a pod.; rovněž důležité místo zaujímá i v našem dovozu. Export nás jde nejen do předválečné Itálie, s níž už bývalá monarchie udržovala veliký obchod, ale též do Itálií získaného Terstu a odtud do zámoří.

Další smlouva celně-tarifní, bezpochyby na klausuli nejvyšších výhod spočívající, bude co nejdříve uzavřena s naším největším odběratelem — Rakouskem a pak se Švýcarskem. St. Režný.

Přednáška doc. dra Verunáče »Mzdová politika v Československu« pořádaná Odborovým ústředím konala se dne 11. února t. r. v budově vysokého učení technického. Přednášející promluvil nejprve o pojmu a významu mzdové politiky vůbec a přešel k vývoji politiky této u nás. V další své řeči zmínil se o vlivu světové války na politiku tuto i o vlivu poměrů poválečných. Není proti snižování mezd, však snižování toto nutno prováděti s ohledem na celkové poměry a na výkonnost a kvalifikaci jednotlivcov. Poukázal na poměry v Americe, kde dokonalá dělba práce umožňuje zařazení dělníka podle jeho vlastností do pracovního poměru způsobem, který odpovídá jeho schopnostem, při čemž dělníkovi se dostane mzdy, která mu zaručuje přiměřenou životní úroveň. Čím lépe bude zaměstnanec honoren, tím lepší měl by konati práci, tím lepší byla by produkce a tím lepší bylo by naše hospodárství.

V další části své přednášky poukázal dr. Verunáč na důležitost statistiky; tou vlastně teprve se zjistí, jak naše poměry vypadají a co nám chybí.

Ku konci pak zmínil se přednášející o cíli mzdové politiky: posílení jednotlivce, umožnění spořivosti, utvoření vlastního českého kapitálu a vypěstování podnikatelské odvahy. Správným chápáním a správným prováděním mzdové politiky může býti vyřešena i otázka znárodnění-průmyslu. Dr. Jindřich.

Otázka právovárečných měšťanstev. Jak známo, souvisí původ právovárečných měšťanstev přímo s původem měst u nás; výhradně právo na výrobu piva bývalo udělováno novým městům jako zvláštní výsada, za níž měšťané platili do královské komory nebo odváděli zvláštní dávky. Když města rostla, vylučovali měšťané starousedlíci nové měšťany z tohoto práva a prohlášovali samy sebe za právovárečníky. Tito právo-

varečníci vařili původně pivo každý na svůj účet ve svém domě a toto právo bylo pak spojeno s držbou onoho domu. Když městským pivovarům nastala později soutěž s pivovary jinými, bylo nutno výrobu upravit ekonomičtěji a proto právovarečníci zakládali společné pivovary, v nichž vařili po řadě, každý na svůj účet. V 18. století počali v těchto společných pivovarech vařit na společný účet nebo dávali je v pacht. Vlastnictví ke společnému pivovaru zůstalo ovšem stále omezeno na určité osoby a bylo vždy sloučeno s držbou právovarečného domu. Když pak v druhé polovici min. století bylo zrušeno výlučné právo vyrábění piva a jeho čepování, zůstalo živnostenské oprávnění dříve už nabyté a zůstaly společné pivovary právovarečných měšťanstev a udržely se až dosud. Várečné právo a podíl na společném pivovaru se vkládaly do pozemkových knih a mělo toto právo ovšem dosti značný význam pro cenu oněch domů, s jejichž držbou je spojeno.

Občanský zákoník se o právovarečných měšťanstvech nezmiňuje a také obchodní zákon jim nevěnoval pozornosti. Ve vědě je povaha právovarečných měšťanstev dosti sporná; jedni je pokládají za korporace ve smyslu § 2. obč. zák., jiní za společenství majetku nebo výdělkový spolek a Randa je pokládal za veřejnou obchodní společnost.

Pro tuto okolnost byl už také několikrát vysloven požadavek, aby právní povaha právovarečných měšťanstev byla ustanovena zákonem. Prof. Randa a dr. Voldán navrhovali už r. 1888, aby právovarečná měšťanstva byla přeměněna ve výrobní a hospodářská společenstva podle zákona z r. 1873. Později doporučoval Randa ve svém »Obchodním právu«, aby právovarečná měšťanstva byla přeměněna na společnosti s r. o. Nechybělo ovšem ani hlasů proti jakékoli změně právovarečných měšťanstev (dr. Pinsker v Právniku z r. 1901).

Důsledky světové války přenesly spor s pole téměř ryze theoretického náhle na pole praktické. Měšťanský pivovar v Plzni podal v poslední době vládě pamětní spis, v němž uvedl, že právovarečná měšťanstva nepotřebovala v dřívější době přesného vyjasnění svých právních poměrů, neboť s dosavadním stavem při pravidelných hospodářských poměrech vystačila. Po válce je tomu však už jinak; potřeba náležitého vyzbrojení pivovarů právovarečných měšťanstev proti různým nepříznivým vlivům bude vyžadovati nové úpravy jejich poměrů. Měšťanský pivovar v Plzni jako největší representant právovarečných měšťanstev se domnívá, že tato forma pro veliký vývozní závod už dále nedostačuje. Během doby hodnota várečného práva značně stoupla, při dědictvích nepřecházely domy právovarečníků do jedné rukou, nýbrž dělily se mezi příslušníky rodin vždy dál a dále, čímž nastala značná roztržitost ve spoluvlastnictví k právovarečným jednotkám. Rozdrobené díly na právovarečných domech se staly předmětem čilého obchodu, spoluvlastnictví na domě přecházelo do nahodilých rukou, podílníci na jednotlivých domech jsou si navzájem cizí, při čemž realita sama je jim břemenem a hlavní zájem mají o účast na pivovarském podniku. Původních 250 práv pizeňského právovarečného měšťanstva je už dnes roztržito na 12.442 dílů, jež jsou ve vlastnictví 1527 spolumajitelů. Je přirozené, že se také projevil snahy o odloučení várečného práva od realit a v některých případech se takové snahy daří, při čemž se volí různé právní konstrukce. Nemovitostní povaha várečného práva je tak vlastně už jen fingována a zmíněné podání dovozuje, že várečné právo ve skutečnosti je už mobilisováno.

Měšťanský pivovar požádal proto o vydání zákona, jímž by se právovarečným měšťanstvům ulehčila přeměna v nový útvar a to tak, že by k platnému usnesení o tom stačila určitá kvalifikovaná většina podílníků.

Ministerstvo spravedlnosti vyžádalo si o věci posudek právnické fakulty university Karlovv, právnické fakulty německé university v Praze a advokátních komor v Praze a Brně. Česká fakulta upozornila ve svém vyjádření na důsledky, jaké by mělo odpoutání podílu od nemovitosti pro město a kraj, při větších podnicích i pro zemi. Prof. Drachovský nedoporučil usnadnění přeměny z důvodu možného nebezpečí vniknutí cizího kapitálu do těchto starých a zavedených podniků za nynějšího finančního stavu; kdyby se měl přece jen majetek právovarečných měšťanstev pře-

vésti do jiných rukou, bylo by ve veřejném zájmu možno žádati, aby byl převeden obci, což by bylo možno odůvodniti i historicky. Také prof. dr. Stieber se vyslovil proti žádosti měšťanského pivovaru a to z důvodů právních i hospodářských. Také on zdůraznil, že přeměna reálního práva na hodnoty mobilní znamená vlastně místní ochuzení; bohatství vázané na určité místo podrobilo by se obecné a třeba i mezinárodní kapitálové fluktuaci.

Německá právnická fakulta nedoporučila usnadnění přeměny z důvodů právních a také spolek majitelů a podílníků právovarečných domů v Plzni upozornil na nepříznivé důsledky, jež by ukvapené zakcionování plzeňského pivovaru mohlo míti pro podílníky.

Advokátní komora pražská se vyslovila naopak buď pro obecnou zákonnou úpravu poměrů právovarečných měšťanův nebo aspoň pro usnadnění jejich přeměny v nový útvar. Neobává se přílišné vzrůstu účasti ciziny na našem podnikání a ukazuje, že skutečný vývoj je spíše poučný.

Ministerstvo spravedlnosti vypracovalo na základě všech podaných projevů osnovu zákona, kterou neřeší otázku obecné úpravy právovarečných měšťanův, neboť praxe pokládá tyto útvary za korporace, a ministerstvo se domnívá, že přesná právní úprava tedy není přímo nyní naléhavou a je možno ji řešiti případně při reformě občanského nebo obchodního zákona. Naproti tomu v otázce umožnění přeměny na jiný útvar uznává ministerstvo, že mohou být často důležité důvody pro takovou přeměnu a proto se přiklonilo k názoru, že jest ponechati právovarečným měšťanům na vůli tuto přeměnu; osnova, která je provázena velmi obsáhlou důvodovou zprávou, jež podrobně si všímá literatury i podaných dobrých zdání, ustanovuje právě podmínky platného usnesení o takové přeměně právovarečného měšťanstva na společnost akciovou.

O zmíněné osnově jednal také výbor pro domácí výrobu a obchod Poradního sboru pro otázky hospodářské a na návrh zpravodaje dra Gustava Heidlera usnesl se osnovu doporučiti po některých menších změnách. Parlamentu ještě osnova podána nebyla, avšak stane se tak patrně co nejdříve.

—ik.

Otázky 2. sjezdu právnického. byly stanoveny takto:

Sekce I. (právo občanské, obchodní směnečné, horní). 1. Doporučuje se rozšířiti způsoby zajištění pohledávek, a to zejména zajišťovacím převodem anebo zastavením bez skutečného odevzdání pouhým zápisem do veřejného rejstříku (rejstříková hypoteka)? 2. Doporučuje se ustanovení, že změna hospodářských poměrů působí na obsah smluvních povinností? 3. Doporučuje se zavésti povinný díl pro vdovu a opravitel § 700 obč. zák. (dvor. dekret ze dne 23. května 1844 čís. 807 Sb. z. a nař.)? 4. Jak upravitel jest otázku vzduchotodní hypoteky? 5. O národnosti společností obchodních v mezinárodním právu soukromém? 6. Jak jest upravitel kolisi práva vlastnického s právy na statech nehmotných? 7. Ochrana věřitelů při likvidaci společností s ručením omezeným.

Sekce II. (práva procesní). 1. Doporučuje se, aby v civilním řízení bylo podporováno zjištění materiální pravdy dalšími novými prostředky, zejména zamlouvá se, aby rozšířeno bylo co do vedení řízení sporu soudem? 2. Jakými prostředky bylo by lze zdokonaliti vyrovnávací řízení na prospěch věřitelů? 3. Jak osvědčilo se, že různými zákony Čsl. republiky odkázáno bylo řešení četných soukromoprávních nároků, při nichž nesbíhaly se zájmy veřejné, do řízení nesporného? 4. Jakým způsobem bylo by upravitel předpisy o důkazu slyšení stran, zejména se zřetelem k odchylným předpisům rakouského a uherského soudního řádu?

Sekce III. (trestní právo a řízení). 1. Čím rozlišiti nejúčelněji trestné činy? 2. Doporučuje se zavésti instituci neurčitěho odsouzení? 3. Otázka trestnosti a) vyhnání plodu, b) homosexuality. 4. Ve kterých směrech se doporučuje reformovati prostředky proti rozsudkům sborových soudů a porotních?

Sekce IV. (správní právo). 1. Kritika čís. nař. z 20. dubna 1854 č. 96 ř. z. 2. Volná uvážení v řízení správním, zejména o přezkoumání

rozhodnutí spočívajících na volné úvaze nejvyšším správním soudem?
3. Problém úpravy kompetence ministerstev vzhledem k ustanovení § 85 ústavní listiny. 4. Úprava právnického studia a právnických zkoušek teoretických i praktických se zvláštním zřetelem ku praxi administrativní?

Sekce V. (práva finanční). 1. Jednotná kodifikace právních norem o finančním hospodářství státu. 2. Úprava studia finančního práva československého na právnických fakultách. 3. Pokud nynější zákonodárství, resp. organizace finanční správy poskytuje záruku za naprosto objektivní výkon soudnictví ve věcech finančních a v jakém směru bylo by po té stránce třeba nápravy? 4. Pojem výnosu s hlediska vědeckého a jeho význam v soustavě přímých daní.

Pokud jde o stav osob orgánů sjezdových, je tento:

Předsednictvo: Dr. Frt. Vážný, předseda sjezdového výboru, starosta Mor. právnické Jednoty, II. prezident nejvyššího soudu v Brně; Dr. Karel Herrman-Otavský, I. místopředseda sjezdového výboru, starosta České právnické Jednoty v Praze, prof. práv. fakulty Karlovy univ. v Praze; Dr. Vladimír Fajnor, II. místopředseda sjezdového výboru, starosta slovenské právnické Jednoty, předseda soudní tabule v Bratislavě.

Sekce I.: Předseda: Dr. Karel Herrman-Otavský, prof. Karlovy univ. v Praze; I. místopředseda: Antonín Tesař, notář v Brně; II. místopředseda: Dr. Aug. Ráth, prof. práv. fak. v Bratislavě; jednatel: Dr. Jaromír Sedláček prof. Masarykovy univ. v Brně.

Sekce II.: Předseda: Dr. Frt. Vážný, II. pres. nejv. soudu v Brně; I. místopředseda: Dr. Vlad. Fajnor, prezident soudní tabule v Bratislavě; II. místopředseda: Dr. Ladislav Valenta, advokát v Praze; jednatel Borivoj Pekárek, tajemník nejv. soudu v Brně.

Sekce III.: Předseda: Dr. J. Mičura, předseda soudní tabule v Košicích; I. místopředseda: Dr. J. Hubáček, generální prokurátor v Brně; II. místopředseda: Dr. J. Hausmann, pres. vrch. zem. soudu v Praze; jednatel: Dr. Jaroslav Stránský, soukromý docent M. u. v Brně.

Sekce IV.: Předseda: Dr. Pantůček, prezident nejv. správ. soudu v Praze; I. místopředseda: Dr. Frt. Weyr, rektor Masarykovy univ. v Brně; II. místopředseda: Dr. Karel Lašfovka, prof. Komenského univ. v Bratislavě; jednatel: Dr. Josef Novák, rada zem. spr. pol. v Brně.

Sekce V.: Předseda: Dr. Karel Engliš, prof. Masarykovy univ. v Brně. I. místopředseda: Dr. Boh. Vlasák, vedoucí odbor. předn. min. fin. Praha; II. místopředseda: Ludevít Medvecký, advokát v Bratislavě; jednatel: Jan Čaha, prof. české techniky v Brně.

Sjezdový výbor se usnesl, že druhý právnický sjezd má se konati o L e t n í c í h 1925. V.

Stavba právnické fakulty pražské. Onehdy kolega — v čísle 3. »Všehrd« napsal o této otázce. Divili jsme se tehdy, jak mohl dospěti ke stavební lhůtě desítileté, když rozpočet rozvrhuje celý náklad na šest let. Ale pravděpodobně hádal dobře, protože podle zprávy »Studentského obzoru« v čís. 1. (šifra J. K.) se počítá určitě s dobou 10 let, jak se vyjádřil děkan prof. dr. Hobza, který prý usiluje alespoň o provisorní řešení krajní nouze, že by se umístily semináře v některé budově soukromé nebo veřejné. Jen aby se podobné provisorium nestalo pak definitivním! Ze roztržením fakulty na 2 neb dokonce na 3 místa by se poškodil bez toho již porušený život fakulty, je jisto. A zatím na staveništi u Čechova mostu se neděje nic, ač jinde už jako na koleji posluchaček ve Wenzigově ulici se pracuje aspoň na základech. Prý se s oddálením stavby fakultní uspořily 2 miliony Kč. Nechtějí pánové »nahore« ušetřit na nás všech 40 milionů? V.

Zpolitisování justice? Není tomu dávno, co bylo s mnoha stran slyšeti stesky vzbuzující pochybnosti o neodvislosti a nestrannosti soudnictví. I když věříme, že se ve většině případů přehánělo, jest už i stín nedůvěry v soudnictví zhoubným. Také studující právníky, kterým ještě imponuje privilegované postavení a svoboda soudců, musily tyto zprávy zajímati. A jistě je netěšily. —n—

Připuštění absolventů obchodních akademií k studiu práv bylo podle novinářské zprávy povoleno ministerstvem školství pro brněnskou právnickou fakultu na její návrh. Pražská a bratislavská fakulta vyslovily prý se proti připuštění a na ně se povolení to nevztahuje. Zpráva tato, je-li pravdivá, je pozoruhodná jednak proto, že tak důležitou otázku neřeší jednotně, což bude mít za následek, že všichni obchodní akademikové půjdou studovat do Brna, jednak proto, že právě fakulta, která si zakládá na tom, že je teoretickou a filosofickou, činí krok, který by byl snad pochopitelný nanejvýš u nějaké právnické akademie, ne však u fakulty university. Je to ostatně v době, kdy se vážně jedná o zásadní reformu studia právnického, zcela nežádoucí prejudic.

—r.

Čsl. korupční aféry a jejich potírání. Je jich už několik. Není sporu o to, že se musí potíratí co nejenergičtěji, ale spor je — jako vždy — o to jakými metodami. Jedni tvrdí, že nejlepším prostředkem proti korupci je boj denním tiskem, druzí, že stát sám má dosti prostředků zlo udusiti a že k tomu není potřeby novinářského boje, který věci jen škodí. To je asi stanovisko koalice prohlášené nedávno ústy ministerského předsedy. V souvislosti s tím navrhuje se novelisace tiskového zákona v tom smyslu, aby urážky tiskem odňaty byly porotám. Žurnalisté se brání. — Jest jisto, že denní tisk vykonal po této stránce mnohou dobrou službu. Ale otázka je, zda-li zlo, které bylo napácháno neoprávněnými novinářskými útoky známými nevšední bezohledností a jadrností výrazu, nepřevyšuje vykonané dobro. Důležitou je dále okolnost, že všechny naše listy píší, napadají a obhajují jen tendenčně, že nemáme — až na zcela nepatrné výjimky — tisku, který by někoho napadal jedině proto, že se dopustil něčeho zlého a jiného hájil jedině proto, že je nevinen. Náš stát trpí jedním nedostatkem — ne aférami, korupcí atd., které se vyskytují všude — ale nedostatkem opo s i c e; opo s i c e totiž, která by nebyla zároveň opo s i c i proti samé existenci a ústavě státu, tedy opo s i c i za každou cenu, jakou je opo s i c e komunistů, Němců a ludovců.

Zdá se, že v každém případě jest tiskový boj proti zlořádům omezen jen na určitý druh jejich. Jest totiž třeba rozlišovati mezi aférami, s nimiž se má vypořádati stát sám svým právním řádem a svými orgány, a aférami, které dlužno řešiti před forem veřejnosti. Prvé jsou aféry úředníků a všech, kdož se dopustili trestných činů, druhé aféry politiků a všech, proti nimž zbraně státního aparátu z jakéhokoliv důvodu nestací. Musíme důvěřovati státu, že si s prvými bude vědět rady. Můžeme stejně věřit našemu tisku, že bude mít dosti seriosnosti v boji proti druhým?

—n—

Porotní proces brněnský vedený v soudních aktech pod jménem Veselý, ve veřejnosti pod jménem Hildy Hanikové, vyvolal nedávno zcela mimořádný zájem nejširší veřejnosti. Již dávno nebylo procesu, o němž by se zajímalo takové množství lidí a to se zvědavostí přímo živelnou. A denní listy, které ovšem při tom neopomenuly kárati lidskou zvědavost, vybičovávaly ji zároveň s nevšední rafinovaností.

Nelze opravdu popřítí, že šlo o případ mnohostranně zajímavý. Už na trestním řízení samotném byla řada věcí pozoruhodných. Po stránce skutkové okolnost, že vedle několika ne zcela přesvědčivých indicií byla jediným průvodem o vině obžalovaných výpověď jednoho z nich, která jemu samému byla zřejmě ku prospěchu, a dále všeobecný dojem, že mnohé zůstalo tu neosvětleno; dojem doprovázený rozšířenými dohady, že některé osoby, které mohly vnést světlo, neměly být do věci zatahovány. Po stránce procesní byla tu pozoruhodna zcela zřejmá zaujatost celého soudu, která — poněvadž šlo o soud porotní — byla v příčinné souvislosti s míněním celé veřejnosti a tisku, které se utvořilo hned několik dní po vraždě a k hlavnímu přelíčení se stupňovalo ve vášnivě přesvědčení. Po stránce výměry trestu překvapilo použití nejtěžší sazby u jedné a použití nejkrajnější meze práva, zmírniti trest podle § 338 tr. ř. u druhého z obžalovaných.

To vše souvisí s otázkami kriminálně-psychologickými, které se tu naskytají a jsou další pozoruhodností případu, byť by nebyly

relevantní pro rozhodnutí otázky viny. Hlavně otázka, jak daleko může jíti démonický vliv ženy na mladého muže, v souvislosti s podivným polo příbuzenským, polo erotickým poměrem těchto dvou lidí, a psychologický problém nenávisti, kterou chová žena k muži jí lhostejnému, který na ni má právo, zejména když se svého práva vášnivě domáhá. A dále otázka vlivu prostředí, dnešního života velkoměstské společnosti s její touhou po západnické rafinovanosti, s jejím zpřimitisovaným vkusem — vkusem boxu a moderních tanců — a s její pohlavní morálkou tendující k promiskuitě. Společnosti, ve které je nutno se okázale pohybovati. i když příjmy jen stěží stačí k obživě. — K tomu všemu byl případ komplikován dále zcela historickou institucí »důstojnické cti«, která situaci ještě dovršovala.

Zmíněnému zájmu veřejnosti nebylo se co diviti. Šlo tu o dvě věci, které vždy, v literatuře, na jevišti nebo ve skutečném životě působí snad nejpřitažlivěji: o život a o erotické intimity. A to vše u lidí nikoliv vzdálených, ale lidí v brněnské společnosti středních vrstev známých, kteří se na venek nikterak od svého okolí nelišili, naopak jevíli se typickými. — Bylo zajímavé sledovati mínění lidí, jejich obžaloby, obhajoby a rozsudky. Pozoruhodný zejména byl rozdíl mezi úsudky mužů, kteří občas vyslovovali pochybnosti o správnosti obecného mínění, a žen, které od-suzovaly obžalované ženy takřka bez výjimky a bez pochyb, a rozdíl mezi úsudky před rozsudkem a po něm, kdy velikost trestů v mnohých vzbudila pochybnost o správnosti verdiktu o vině. —n—

Přednáška univ. profesora JUDra Emila Svobody: »Vláda v demokracii« konala se dne 3. března t. r. v síni Plodinové bursy.

Přednášející z počátku poukázal na to, že dnes národové evropští nechtějí již býti ovládnáni, nýbrž vládnouti si sami. V důsledku toho spěje vývoj lidstva k demokracii. Masa lidí však sama nestačí, jest třeba kostry — organizace; ta však znamená opět vázanost. Organizace vyrůstá zdola, ona jest projevem kolektivní vůle; ta opět se nutně projevuje jistou formou — a také hned v zápětí se dostavuje problém většiny. Většina nesmí však zneužívatí své moci, nýbrž má přesvědčovati menšinu svými činy o svých dobrých a celku prospěšných úmyslech.

V demokracii je stát živ svým lidem, ten však svou vůli projevuje svými representanty, a tu se ukazuje, jak demokracie potřebuje dobrých politických stran. Prostřednictvím těchto stran usilují lidé, stejných názorů a ideálů o dosažení vlivu na vedení státu.

Lid nevzdělaný jest vždy ovládnán menšinou a proto osvětová činnost školská, politická a tisková jest velmi důležitá. Demokracie žádá lid vzdělaný, myslící a usuzující, absolutismus lid tupý, slepě poslouchající a nepřemýšlející.

Výsledkem demokracie jest zřízení parlamentní; jen lid vzdělaný zvolí si zástupce, reprezentující jeho vůli a myšlení. Imperativní mandát, kde poslanec jest passivním vykonavatelem vůle strany, se přiči zásadám demokracie, poněvadž tehdy jest poslanec jen strojem.

Demokracie žádá sněmovnu a vládu, vědomou si své zodpovědnosti a moci, jež při tom dovede obětovati zájem politické strany nejvyšším zájmům státním. Tím, že každý občan se bude snažiti o to, aby byl co nejdokonalejší, docílíme toho, že i náš stát bude co nejdokonalejší.

Dr. Jindřich.

Přednáška poslance Tayerle: Vývoj odborového hnutí dělnického v Československu konala se dne 20. února t. r. v Obecním domě pražském.

Přednášející promluvil nejprve všeobecně o podstatě organizací, přešel k jich vývoji a zmínil se o cíli a účelu organizací vůbec, hlavně však odborových. Právil, že veliká většina odborových organizací nebyla založena na podkladě ideovém, nýbrž na pouhém materialismu. Materialismus sám o sobě postrádá mravnosti, naproti tomu organizace jako celek musí býti tvůrcem mravních hodnot. Prostředky, jichž má užítí organizace k dosažení svých cílů, musí býti produktem mravní síly. Práva zaměstnanců musí se opíratí o zásadu ethiky, která umožňuje po-

znání spravedlnosti. Dosažení práva, podpořeného spravedlností, jest reálným cílem odborového hnutí.

Dále poukázal přednášející na význam solidarity, která nezná egoismu jednotlivců a na význam koncentrace spolků, která jest nutným předpokladem úspěšného rozvoje odborového hnutí.

Ku konci zmínil se přednášející o tom, že pro organisace má být hlavní myšlénkou zájem odborový. Odborová organisace, podřízená zájmům stranicko-politickým, přestává být odborovou.

Dr. Jindřich.

Sjednání bratislavských právníků. 13. březen 1924 byl opět den, kdy studentstvo bratislavské fakulty vzpomínalo nepříjemných událostí posledních dvou let studentského, spolkového života. Byl to den, kdy rozvášněné, snad nezdolným vlivem jistých činitelů zdánlivě utišené studentstvo zdejší fakulty, dodnes organisované ve dvou fakultních spolcích, podalo si ruce v později založeném čistě stavovském spolku p. p. »Právník«, k společné práci, k společnému cíli.

Průběh mimořádné valné hromady ze dne 13. března 1924, na které se sjednocení toto uskutečnilo, byl následující:

Po předběžných poradách výborů obou fakultních spolků, bylo o 20. hod. 30 min. zahájeno mimořádné valné shromáždění. Předseda kol. Jakubecy uvítal rektora p. prof. MUDru Kostlivého, zástupce prof. sboru dra Sommera, dra Laštovku, dra Hornu, dále shromážděné členstvo, již sjednocených spolků. Ve své řeči projevil radost nad zdarem jednání, načež předal slovo kol. Karvašovi, jako členu vyjednávací komise, který podal zprávu o průběhu celého vyjednávání. Důležitá je ona část jeho zprávy, kde dokumentoval upřímnou spoluúcast kol. spolků »Všehrd« v Praze a »Právník« v Brně na tomto stmelovacím díle.

Charakteristická byla řeč p. prof. dra Sommera, který svými, velmi působivými slovy vyzvedl a objevil onen bacil »dětské nemoci«, který v každých začátcích tak zhoubně působí a který téměř vždy podobným způsobem odstraňován býti musí. Upozorňujeme však, že tato »dětská choroba« se může vyskytnouti jen jednou — opakuje-li se něco obdobného, je to již svéhlavost, která musí býti léčena prostředky radikálnějšími. Řeč jeho byla odměněna dlouhotrvajícím potleskem.

Po zvolení zčleněné komise, která byla pověřena převzetím majetku bývalého spolku čs. p. p., bylo mimořádné valné shromáždění o 23. hod. skončeno.

R. Pintera.

Reforma tiskového zákona, zájem o ni a kritika kruhů, jichž se dotýká. Vláda ohlásila nedávno osnovu zákona, kterým mají se urážky a tiskové odepjmutí porotám a přidělení senátům sborových soudů I. instance. Ku kroku tomuto vedou asi též některé podivné výroky porot v posledních dobách, které vzbudily značný rozruch, jak to i ministr spravedlnosti uznal v odpovědi na jednu interpelaci. Nezpůsoblost porot rozhodovati v otázkách tiskových ukázala se na př. v brněnském procesu pražských bankéřů proti Lidovým Novinám; složitá a subtilní otázky finančně-hospodářské, které by jistě byly tvrdým oříškem i pro zkušené soudce z povolání, musí zanechat v úplné bezradnosti porotce, kteří snad namnoze postrádají nutného základu — právníckého vzdělání. A znám je i výrok čelného člena senátu N. S., že by »oběma rukama hlasoval pro návrh zrušující poroty vůbec«.

Než nechceme se na tomto místě zabývatí meritem věci. Chceme jen čtenářstvu našemu ukázati, jaké — nu řekněme mírně — neujasněné názory mají ve věcech právních jisté stavovské organisace. Míname tím projev Spolku českých žurnalistů, Čsl. obce novinářské, Jednoty čsl. novinářů a syndikátu denního tisku čsl., který otiskly některé pražské deníky 15. března. Projev se ostře staví proti zmíněnému návrhu osnovy zákona o odepjmutí urážek tiskových porotám a pak obsahuje následující: »Protestujeme při tomto novém zasažení do svobody tisku, odvolávajíc se na § 113. úst. listiny, kde vyslovena je zásada, že tisk je svoboden a může býti obmezen jen »podle zákona«; tím dojistá míní se tiskový zákon celý a nikoliv novelisace několika jeho paragrafů, která ve skutečnosti není zákonem, nýbrž správním opatřením, ukládajícím tisku obmezení contra legem.«

Tak: předně ten nesporně originální výklad § 113. úst. listiny, že miní se jen »tiskový zákon celý«. Že by naň nikdy nepřišel právník, zatížený dlouhým studiem a stohem papírových vysvědčení! Také jsme pak dále nikdy nikde neslyšeli, že novellisace není »ve skutečnosti« zákonem, nýbrž správním opatřením contra legem. Nemůžeme přece na bodrém stylisátoru tohoto projevu žádati, aby věděl, co je to vlastně novellisace, novella, správní opatření a jiné juristicko-byrokratické vymyšlenosti, určené ku trápení a spletení dobrých, demokratických občanův.

Jistě mají novináři právo, v otázkách jich se týkajících pozvednouti svého hlasu, ale takovýmito argumenty věci své neposlouží. R.

LITERATURA.

Nástin súkromého práva platného na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi. — Podľa maďarského diela Dra K. Szladitsa zpracovali Dr. Vladimír Fajnor a Dr. Adolf Záturecký — Bratislava 1924. — Sešit 1. — 8° — Str. 256 — Kč 40.—. — Česká věda právnická ani před válkou neměla vlastním jazykem zpracován systém občanského práva. Měli jsme dokonale některé monografie (Randovy a j.), avšak úplného systému jsme neměli. Prof. Tilsch chystal se sice k dílu tomu, i slibný počátek učinil, avšak díla započatého nedokončil. Naše věda a praxe vystačila s pracemi německými; nikdo neměl silnější ambice, ne-li překonati, tož aspoň napodobiti systémy a komentáře občanského práva a zákona, sepsané učenci německými. Ba ani dobrého překladu občanského zákona jsme neměli, ježto jak účtyhodný jest překlad Joklíkův, nelze říci, že by byl dokonalý. Na stole soudcové, advokátové, notářové byla pouze vydání Manzova, komentáře Stubenrauchovy, systémy Krainzovy atd. Nebylo konečně divu za dob Rakouska. A byl-li stav takový v Čechách, nepoměrně horší byl na Slovensku. — Přišel převrat, a s ním stoupl význam československé samostatné práce tvůrčí. Právní vědě bylo dáno své pole činnosti. I obor práva občanského nebyl ušetřen změn a oprav. Vyvstal dokonce projekt nového unifikovaného zákona občanského, platného pro celé území republiky; zprvu byl úmysl neměnití příliš na dosavadním právu a textacím norem. Úmysl ten byl později změněn, soudě aspoň podle dosud vydaných elaborátů komise pro reformu občanského zákona. Vždy však práce postupuje tak pomalu, že nejsme příliš vzdáleni od dob předpřevratových. V zemích českých nemáme dosud autentického překladu občanského zákoníka, a zákonů příbuzných, a působí opravdu kuriosně, když soudce, jenž podle jazykového zákona nemá projednávatí německou žalobu, jenž vrací německou přílohu spisů, nebo jí dává si úředně do státní řeči přeložití tlumočnickem, soudí, to jest hledá právo, podle zákoníka německého, z jehož textů rozsudky odvodňuje! Zmatek se může zvětšiti i tím, když soudce ani německy neumí, a v českých krajích ani německy uměti nemusí. Podle čeho ten soudí? Podle německého zákona? Vždyť pro něj jest nesrozumitelný. Podle českého soukromého překladu? Kdo ručí za to, že překlad ten vystihuje ducha a tendenci německého zákonodárce?

Avšak to jest kapitola sama pro sebe.

Systém občanského zákona doznal od převratu změny, takže i bývalé rakouské a uherské soustavné jeho výklady a komentáře zastaraly. Ovšem zpracování systém jest těžší než pouhý oficiální přehled zákona. A jestliže přes to bylo u nás vydáno zpracování práva občanského, to proto, že bylo ho nutně potřebí. Pro obor rakouského práva vydal je sen. prof. Dr. Mayer-Harting, profesor německé university v Praze. Dílo to částečně zpracované přeložil do češtiny Dr. Dominik, profesor brněnské fakulty právnické. Obsahuje celý systém práva občanského, stručně, avšak vyčerpávajícím způsobem podaný.

Poměry na Slovensku jsou o to komplikovanější, že uherské soukromé právo není pojato do jednotného občanského zákoníka, nýbrž